

OPPORTUNITIES: NIET LANGER EEN TOXISCH DEBAT OVER MIGRATIE DOOR FAIRE DIALOOG

Sofie Put

Projectmanager Opportunities voor beweging.net

Mensen zeggen dat er te veel vluchtelingen zijn. Vluchtelingen zeggen dat er niet genoeg mensen zijn'. Woorden van Borgerhoutenaar Abdullah Ibrahim, ooit zelf vluchteling. Nu loopt hij stage in het noodopvangcentrum in Mechelen, waar momenteel een intercultureel project loopt. Met foto's tonen bewoners hun dromen, door ze te koppelen aan specifieke plaatsen in Mechelen. Een project van hoop in een tijd van wij-zij-polarisatie.

Het wij-zij verhaal over migranten is heel vaak een zwart-wit verhaal, vol wederzijdse clichés en onbegrip, mede 'gesteund' door de media en beleidsmakers. Beweging.net zal de komende vier jaar dat toxisch debat trachten te keren via een Europees en wetenschappelijk Horizon 2020-onderzoek¹, onder de naam Opportunities². Dit artikel kan nog geen resultaten tonen: het project zal vier jaar lopen en is nog maar net van start gegaan. Maar wat al wel getoond kan worden is de ambitie om met wetenschappelijke resultaten toch op een laagdrempelige manier een brede, menswaardige kijk op migratie bij velen te creëren. Met deze inleidende bijdrage nodigen we iedereen uit onze vierjarige tocht te volgen, te becommentariëren via direct contact, bij te dragen aan onze fotoblog of door deel te nemen aan lokale voortspruitende initiatieven.³

EEN ACTUEEL DEBAT

De Europese Commissie gaf ons via dit wetenschappelijke project niet minder dan de opdracht bij te dragen 'een einde te maken aan het toxisch debat dat momenteel in de Europese media, politiek en samenleving in z'n geheel gangbaar is rond migratie'. Tijdens het schrijven van het projectvoorstel vroegen we het ons openlijk af: wil de Europese Commissie echt zo openlijk gaan voor een progressief, op mensenrechten gebaseerd en tolerant migratie-en integratiebeleid of moeten we op onze hoede zijn en zitten er strategische alternerende politieke gedachten achter? We gokten op een integere beleidsbedoeling van de Commissie en kregen gelijk. Ons project Opportuniteiten wil het migratiedebat in en van Europa uit zijn huidige impasse halen en een lijn uittekenen voor een vooruitkijkend en productief debat gebaseerd op een rechtvaardige dialoog over immigratie en succesvolle migratie. Van crisis naar opportuniteit. We zullen daarvoor het principe van multi-perspectiviteit als basis nemen, geflankeerd door een ethiek waar 'luisteren (naar de ander(en))' centraal staat. Het project neemt de nog erg recente humanitaire tragedie van 2015 als vertrekbasis; een vluchtelingen crisis die populisten succesvol herinterpreteerden tot een crisis van Europa zelf. Het anti-Europese gevoel wakkerde erdoor erg aan en uitte zich in verschillende nationale en Europese verkiezingsoverwinningen van partijen die vluchtelingen noch Europa een warm hart toedragen.

'Dankzij' de covid-pandemie bleef de vluchtelingen crisis en een nieuwe aanpak van een Europees migratiebeleid erg onder de radar van nationale politiek, media en publieke opinie. Toch nam het aantal pushbacks aan de Europese buitengrenzen de voorbije jaren zorgwekkend toe. Uit de frequentie van de incidenten en het aantal betrokken lidstaten blijkt dat pushbacks een systematische en structurele praktijk geworden zijn in het EU-migratiebeleid. Een uiting van falen van een menswaardig migratiebeleid. Nog op Europees niveau zijn de onderhandelingen over een Blauwe Kaart voor de hogeschoolden tot een voorwaardelijk akkoord gekomen. Maar wat met laaggeschoolde humanitaire vluchtelingen? Wat

Uit de frequentie van de incidenten en het aantal betrokken lidstaten blijkt dat pushbacks een systematische en structurele praktijk geworden zijn in het EU-migratiebeleid. Een uiting van falen van een menswaardig migratiebeleid.

Maar wat met laaggeschoolde humanitaire vluchtelingen? Wat met economische en klimaatvluchtelingen? Welke kaarten zullen voor hen weggelegd worden? In de herfst moet ook een blauwdruk voor een nieuw EU-Afrika partnerschap gebaseerd op duurzame en inclusieve ontwikkeling onderhandeld worden.

met economische en klimaatvluchtelingen? Welke kaarten zullen voor hen weggelegd worden? In de herfst moet ook een blauwdruk voor een nieuw EU-Afrika partnerschap gebaseerd op duurzame en inclusieve ontwikkeling onderhandeld worden. Von der Leyen doopte recent 2021 om tot het 'Afrika-jaar', na een jaar uitstel moet er straks een Afrikaanse Green Deal op tafel liggen als *masterpiece* voor Afrika's herstel. Ook op Belgisch vlak zien we zaken bewegen: vooral vanuit Waals-Brusselse hoek is er een duidelijke hoop voor een nieuwe regularisatie-etappe.

Daarnaast lanceert staatssecretaris Sammy Mehdi een brede bevraging bij stakeholders en middenveld over een nieuw migratiewetboek. Het is op die belangrijke en nieuwe kenterpunten van de politieke en het beleid dat Opportunites wil inwerken met als focus een rechtvaardige en eerlijke dialoog.

MEER DAN EEN 'SEC' WETENSCHAPPELIJK PROJECT

Vanuit academisch oogpunt valt het project onder de menswetenschappen, meer bepaald bij die literatuurstudies waar onderzoek gebeurt naar evoluties in 'narratieven', of hoe verhalen een samenleving en beleid beïnvloeden of zelfs vormgeven. Hoe attitudes en mening gevormd en hervormd worden door verhalen. Er is ook een stevige brok surveyonderzoek. Het Instituut voor Mediastudies van KU Leuven zal onderzoeken hoe attitudes van burgers tegenover migranten in Europa veranderden, met de 2015-crisis als ankerpunt. Ze zal ook nagaan hoe mediakeuzes het individuele gedrag over en rond migratie beïnvloeden. Er zal daarnaast een eigen online survey afgenomen worden over het gebruik van bepaalde media en de daarbij horende houdingen over migratie. Tot slot zal er ook onderzocht worden hoe leidende Europese politici boodschappen over migratie in de sociale media brengen en welke politieke effecten dat heeft.

We blijven in dit wetenschappelijk onderzoek niet in de analysefase hangen, maar zullen nieuwe principes voor een eerlijke dialoog over immigratie

en succesvolle integratie lanceren. We noemen dit geheel van principes ‘een gelijk spreekveld’: we maken erbij gebruik van de gekende economische metafoor ‘een gelijk speelveld’. De interne marktregulering, kern van het Europese beleid voor ‘fair play’ in het vrij verkeer van werknemers, goederen, diensten en personen is gebaseerd op dat gelijk speelveld. Opportuniteiten zal op zijn beurt een ‘faire storytelling’ in het migratiedebat voorstellen, toepassen, evalueren en bepleiten. Het gaat erom de weg te plaveien voor een beleid van erkenning in een nieuw debat dat zowel Europese landen en Afrikaanse origine- en transitlanden betreft. Of, anders gezegd, zowel landen van vertrek en aankomst met elkaar in dialoog brengt.

De resultaten van de mediaonderzoeken zullen ons ook toelaten om direct in debat te gaan met journalisten en beleids mensen en ook hen te confronteren met een ‘gelijk spreekveld’. Daarnaast zullen de analyses ons ook toelaten directe beleidsaanbevelingen voor een ‘faire aanpak’ te doen.

CROSS-TALKS DOEN MENSEN IN ELKAARS’ SCHOENEN STAPPEN

We blijven met Opportuniteiten niet enkel achter de studietafel zitten maar trekken het veld in om in negen landen (zowel Europese als Afrikaanse) gelijke spreekvelden te creëren en zo ontmoetingen en gesprekken tussen migranten, niet-migrant en stakeholders te organiseren. Dat zal gebeuren in focusgroepen die over twee volledige jaren lopen en zullen worden uitgevoerd door ngo’s, onder de coördinatie van beweging.net. Alle partijen zullen er via participatieve storytellingsmethodieken hun verhalen kunnen brengen. Meer dan bij diepte-interviews zullen de deelnemers ‘eigenaars’ zijn en blijven wat ze vertellen. Ze zullen door de verschillende lezingen ook redacteur worden van hun eigen verhaal; een methodiek die vooral ook empowerend wil werken.

Maar het blijft niet bij de individuele verhalen. In de tweede fase, de ‘cross-talks’, worden de deelnemers uitgenodigd in elkaars schoenen te stappen. Ze zullen het verhaal van een andere deelnemer die vanuit een ander perspectief deelneemt voorlezen voor een publiek. Daardoor zullen ze met elkaars andere kijk geconfronteerd worden. Zoals dit sprekend citaat: ‘Mensen zeggen dat er te veel vluchtelingen zijn. Vluchtelingen zeggen dat er niet genoeg mensen zijn.’ Twee tegengestelde visies over migratie: migran-

ten hunkeren naar een reikende hand die hen verder aan een nieuw leven helpt; niet-migranten voelen zich 'vervreemd' door de steeds meer diverse omgeving. Via de cross-talks zullen die twee 'verschillende partijen' die andere kijk voelen. In een derde fase gaan de verschillende deelnemers met elkaar op zoek naar een gedeeld verhaal.

Die cross-talks zullen gedragen worden door een sterke methodiek die we vanuit beweging.net, samen met de ngo's zelf ontwikkelen. Participatie en versterking van deelnemers staan centraal in de methodiek. Voor de methodiek maken we ook een toegankelijke handleiding, klaar om te gebruiken voor en door ngo's in participatief veldwerk, ook voor andere thema's dan migratie.

CULTUUR OPENT MEER BLIKKEN

Dat gedeelde verhaal zal de basis vormen voor een cultureel-artistieke her-taling: de deelnemers van de focusgroepen zullen zelf 'hun dialoog' vertalen op een artistieke manier. Dat kan in een theaterstuk, een film, een fototentoonstelling ... afhankelijk van wat leeft of opkomt tijdens de dialogen. In elk van de negen deelnemende landen zal een breed publiek dat artistieke event kunnen meemaken. De artistieke vertalingen benadrukken de positieve, faire dialoog: of hoe een reactief crisismanagement kan transformeren tot een gedeelde nieuwe narratief van integratie, gebruik makend van de verhalen om die cross-culturele verstandhouding gestalte te geven.

Door samen de uitdaging aan te gaan kunnen we van elkaar leren en inspirerend werken. En we werken mee aan diversiteit in andere domeinen van de samenleving, zoals onderwijs, arbeidsmarkt en zorg.

We zijn er echt van overtuigd dat om een verschil te maken in dit polariserende debat, we erg open moeten communiceren om een zo breed mogelijk publiek te bereiken. De eindresultaten mogen zich niet beperken tot een academisch boek met onze wetenschappelijke bevindingen, noch tot een reeks beleidsaanbevelingen die hopelijk het politieke debat eerlijker maken. Daarom is de KVS, met Michael De Kock als regisseur, partner in Opportunites. Zij zullen het veldwerk en de cross-talks volgen. Zij zullen het academi-

sche werk vulgariseren en er een artistieke productie van maken die tegen het eind 2024 in première zal gaan in Brussel en vervolgens zal rondtoeren in minimum zes landen.

EEN VISIE OP MIGRATIE, EEN ZAAK VAN BEWEGING.NET

Beweging.net coördineert dit onderzoeksproject voor een rechtvaardige dialoog rond migratie. Ze doet dat niet vanuit een vacuüm, maar vanuit een geloof in een solidaire ‘samen-leving’. Diversiteit is een feit in onze samenleving; het is het nieuwe normaal. Talrijke culturen kruisen elkaar in onze steden en ook steeds meer in onze dorpen. Vaak is het niet meer dan elkaar kruisen, waardoor de andere altijd een vreemde blijft en we elkaar nauwelijks leren kennen. Vanuit beweging.net zetten we, via onze lokale krachten, in op ontmoeting. In de ontmoeting kunnen we van elkaar leren en zoeken naar wat ons verbindt. We gaan op zoek naar manieren om die ontmoeting in een inclusieve samenleving vorm te geven.

We gaan ook de dialoog aan met alle relevant beleidsactoren; we zijn overtuigd van onze ‘appèl-rol’ om die diversiteitsrealiteit door te trekken in alle geledingen van de samenleving, van onderwijs tot op de arbeidsmarkt, in de zorg en in de werking van verenigingen en organisaties. We streven ernaar om met alle actoren binnen beweging.net actief in te zetten op diversiteit in onze eigen werking. Door samen de uitdaging aan te gaan kunnen we van elkaar leren en inspirerend werken. En we werken mee aan diversiteit in andere domeinen van de samenleving, zoals onderwijs, arbeidsmarkt en zorg. Politiek ijveren we voor een humaan migratiebeleid, conform de internationale rechtsregels en een menselijk asielbeleid in eigen land. Vluchtelingen moeten een warm onthaal krijgen en de nodige begeleiding bij hun zoektocht naar een woning en werk.

We zullen de ziel, de ‘spirit’ en de resultaten van Opportuniteiten ook binnenbrengen in de eigen organisatie en partnerorganisaties en een weg laten banen naar onze vrijwilligers. Een interne werkgroep zal de resultaten van het project vertalen naar de dagelijkse praktijk van de partnerorganisaties en zal omgekeerd kijken welke dagelijkse praktijk nuttig kan zijn voor het project. Er zullen verschillende soorten resultaten zijn: beleidsaanbevelingen op Europees niveau die te vertalen zijn naar het nationale en regionale

niveau; methodologische resultaten die te gebruiken zijn in de lokale praktijk; de 'kunst-vertaling' die breed kan verspreid worden. Telkens kunnen de partners die resultaten gebruiken in hun eigen werking; de vertaling of hertaling van de resultaten is de taak van de partners. De interne werkgroep zal met andere woorden voor de wederzijdse communicatie zorgen. Daarnaast zal er ook een brede oproep komen om deel te nemen aan de socio-artistieke vertalingen van de cross-talks.

We roepen ook de lezers van *De Gids* warm op om dit project te volgen op de website en vooral niet te aarzelen om ons te verrijken met commentaar, voorbeelden van lokale praktijken en nieuwe ideeën: voor een fair en gelijk spreekveld.

N

1. <https://cordis.europa.eu/project/id/101004945>
2. Voor meer informatie zie de net opgestarte website: www.opportunitiesproject.eu. Deze website zal continue geüpdatet worden met de resultaten. De eerste resultaten kan je verwachten vanaf deze maand. Er wordt ook een fotoblog van de participanten op gelanceerd.
3. Interesse? Aarzel niet contact op te nemen via: sofie.put@beweging.net